

SVETONII
TRANQVILLI

Flavius Domitianus.

Domitiani ortus, & adolescentia.

DOMITIANVS natus est IX. Calend. Nouemb. patre COS. designato, inituroq; mense insequenti honorem, regione urbis sexta ad malum Punicum, domo, quam postea in templum

gentis Flaviae conuertit. Pubertatis ac primae adolescentiae tempus, tanta inopia, tantaq; infamia gessisse fertur, ut nullum vas argenteum in usu haberet. Satisq; constat Clodium Pollionem praetorium uirum, in quaestione poëma Neronis, quod inscribitur Luscio, chirographum eius conseruasse, & nonnumquam protulisse, noctem sibi pollicentis; nec defuerunt, qui asfirmarent corruptum Domitianum & à Nerua successore mox suo. Bello Vitelliano confugit in Capitolium cum patruo Sabino, ac parte praesentium copiarum: sed irrumpentibus aduersarijs, & ardente templo, apud aedituum clam pernoctauit, ac manè Isiaci celatus habitu, interq; sacrificulos uanae superstitionis, cum se trans Tiberim ad condiscipuli sui matrem comite

mitte uno contulisset, ita latuit, ut scrutantibus qui uestigia subsecuti erant, deprehendi non potuerit. Post uictoriam demum progressus, & Caesar cōsalutatus, honorem præturæ urbanae cum consulari potestate suscepit titulo tenus, quem iurisdictionē ad collegam proximum transtulit. Cæterum omnem uim dominationis tam licenter exercuit, ut iam tum, qualis futurus esset, ostenderet. Ne exequar singula, contrectatis multorum uxoribus, Domitiam Longinam Aelio Lamia nuptam etiam in matrimonium abduxit, atq; uno die super XX. urbana officia atq; peregrina distribuit, mirari se Vespasiano dicit ante, quòd successorem non & sibi mitteret.

(Isaci habitu.) Hoc est in cultu uestimentisq; sacerdotum Isidis.

Gesta per eum ante principatum. CAP. II.

EXpeditionem quoq; in Galliam Germaniasq; neq; necessariā, et dissuadentibus paternis amicis inchoauit, tantū ut fratri se et operibus, et dignatione adaequaret. Ob hæc correptus, quo magis ætatis, & conditionis admoneretur, habitabat cū patre urā, sellamq; eius ac fratris, quoties prodirent, lectica sequebatur: ac triumphum utriusq; Iudaicum, equo albo comitatus est. In sex cōsulatibus non nisi unum ordinarium gessit, eūq; cedente & suffragante fratre. Simulauit & ipse mirè modestiā. In primisq; poëtice

Gg 2 studium

468 C. SVETONII TRANQ.

studium tam insuetū antea sibi, quā postea spretum
 & abiectum, recitavitq; etiā publicè. Nec tamen eo
 secius, cum Vologesus Parthorum rex auxilia aduer-
 sus Alanos, ducemq; alterum ex Vespasiani liberis de-
 poposcisset, omni ope contendit, ut ipse potissimum
 mitteretur. Et quia discussa res est, alios orientis re-
 ges, ut idem postularent, donis ac pollicitationibus
 sollicitare tentavit. Patre defuncto, diu cunctatus, an
 duplum donativum militi donaret, nunquam iactare
 dubitavit, relictum se principem imperij, sed fraudē
 testamēto adhibitā. Neq; cessavit ex eo insidias strue-
 re fratri clam palamq;, quoad correptum gravi uale-
 tudine prius, quā planè efflaret animam, pro mor-
 tuo deserui iussit: defunctumq; nullo, praterquā con-
 secrationis honore dignatus, sepe etiam carpsit oblā-
 quis orationibus & edictis.

Gesta per eum in initio principatus. CAP. III.

INter initia principatus, quotidie secretū sibi ho-
 rarium sumere solebat: nec quicq; amplius, q̄ mu-
 scas captare, ac stylo præacuto configere, ut cuidam
 interroganti, esset ne quis intus cum Cæsare, non ab-
 surdè responsum sit à Vibio Crispo, ne musca quidē.
 Deinde uxorem suā Domitiam, ex qua in secūdo suo
 consulatu filium tulerat, alteroq; anno consultauerat
 ut Augustam, eandē Paridis histrionis amore deper-
 ditam, repudians: intraq; breve tempus impatiēs di-
 sidio

fidij, quasi efflagitante populo reduxit. Circa administrationem imperij aliquādiu se uarium præstitit, mixtura quoq; inæquabili uitiorū alij uirtutum, donec uirtutes quoq; in uitia deflexit: quantū coniectare licet super ingenij naturā, inopia rapax, metu seuus.

Spectacula per eum edita, ac eius liberalitas.

CAP. IIII.

Spectacula magnifica assidue, & sumptuosa edit: non in amphiteatro modò, uerum & in circò: ubi præter solennes bigarum quadrigarumq; cursus, prælium duplex etiam equestre, ac pedestre commisit: atq; in amphitheatro nauale quoq;. Nam uentiones, gladiatoresq; & noctibus ad lychnuchos, nec uirorum modò pugnas, sed & fœminarum. Præterea quæstorij's numeribus, quæ olim omi'ssa reuocauerat, ita semper interfuit, ut populo potestatem faceret binæ paria è suo ludo postulandi, quæ nouissima aulico apparatu induceret. Ac per omne gladiatorū spectaculū ante pedes eius stabat puerulus coccinatus, portentoso paruòq; capite, cum quo plurimū fabulabatur, nonnunq; seriò. Auditus est certè, dum ex eo querit, ecquid sciret, & quid sibi uisum esset ordinatio-
ne proxima Aegypto præficere Metiū Rufum. Edit nauales pugnas penè iustarū classium, effosso et
circumducto iuxta Tiberin lacu, atq; † inter maxi-
mos imbres prospexit. Fecit & ludos seculares,

† Al. circò
structo.

‡ Aliàs, in
thermis.

computata ratione temporū ab anno, nō quo Claudi-
 us proximè, sed olim Augustus ediderat. In his Cir-
 cersum die, quò facilius centū missus peragerentur,
 singulos à septenis spatijs ad quina corripuit. Insti-
 tuit & quinquennale certamen, Capitolino Ioui tri-
 plex, musicū, equestre, gymnicum, & aliquanto plu-
 rimum, quò nunc est, coronatorum. Certabant etiā et pro-
 sa oratione Græcè Latineq; ac præter citharædos
 chorhocitarista quoq; & psallicitharista. In stadio
 uerò cursu etiā uirginis certamini præfedit crepida-
 tus, purpureaq; amictus toga, Germanicam capite ge-
 stans coronā auream cum effigie Iouis, ac Iunonis, Mi-
 neræq; asidētibus Diali sacerdote, et collegio Fla-
 uialiū pari habitu, nisi q; illorum coronis inerat et ip-
 sius imago. Celebrat et in Albano quotānis Quinqu-
 tria Mineræ, cui collegium instituerat: ex quo sorte
 ducti magisterio fungerētur, redderētq; eximias ue-
 nationes, et scenicos ludos, superq; oratorū ac poëta-
 rū certamina. Congiarium populo nūmorum trecēto-
 rum ter dedit: atq; inter spectacula muneris largissi-
 mum epulū. Septimontiali sacrorū quidem die, Sena-
 tai, equitūq; panarijs, plebeijs, sportellis cū obsonio
 distributis, initiū uescendi primus fecit: dieq; proximo
 omne genus rerū misilia sparsit et quia pars ma-
 ior intra popularia deciderat, quinquagenas tessera-
 ras in singulos cuneos equestris ac senatorij ordinis
 pronuocauit.

Opera publica per eum facta. CAP. V.

Purima & amplissima opera incendio absumpta restituit, in quibus & Capitolium, quod rursus arserat, sed omnia sub titulo tantum suo, ac sine ulla pristini auctoris memoria. Nouam autem excitauit ad eum in Capitolio custodi Ioui, & forum quod nunc Nerue uocatur. Item Flauie templum gentis, & stadium, & † oleum, & naumachiam: e cuius postea lapide maximus circus, deuestis utrinque lateribus constructus est.

† Ali. methodæum.

Expeditiones per eum susceptæ. CAP. VI.

Expeditiones partim sponte suscepit, partim necessario. Sponte in Cottos, necessario unam in Sarmatas, legione cum legato simul caesa. In Dacos duas, primam Oppio Sabino consulari oppresso, secundam Cornelio Fusco prefecto cohortium praetorianarum, cui bellum summam commiserat. De Cattis, Dacisque post uaria praelia, duplicem triumphum egit. De Sarmatis lauream modo Capitolino Ioui retulit. Bellum civile motum a L. Antonio superioris Germaniae praeside confecit absens felicitate mira, cum ipsa dimicationis hora resolutus repente Rhenum, transiturus ad Antonium copias barbarorum inhibuisset. De qua uictoria prius praesagium, quod nuncijs coeperit. Siquidem ipso, quo dimicatum est die, statuam eius Rome insignis aquila circumplexa penitus, clangores letissimos edidit: pauloque post occisum Antonium adeo uulgatum est, ut caput eius quoque

472 C. SVETONII TRANQ.
apportatum uidisse se plerique contenderent.

Quedam instituta & ordinata per eum.

CAP. VII

**Nouare,
pro mutā
re.**

Multa etiam in communi rerum usu nouauit. Sportulas publicas sustulit, reuocata cœnarū rectorum cōsuetudine. Duas Circensibus gregam factiones aurati, purpureiq; panni ad quatuor pristinās addidit. Interdixit histrionibus scenam, intra domum quidem exercendi artē iure concessō. Castrari mares uetuit. Spadonum, qui residui apud manones erant, prætia moderatus est. Ad summam quondam ubertatem uini, frumenti uerò inopiam, existimās nimio uinearū stadio negligi arua, edixit, ne quis in Italia nouellaret: utq; in prouincijs uineta succiderentur, relictā (ubi plurimum) dimidia parte, nec exequi rem perseuerauit. Quedā ex maximis officijs inter libertinos, militesq; Rom. cōmunicauit. Geminari legionum castra prohibuit: nec plus, quàm mille nūmos à quoq; ad signa deponi: quòd L. Antonius apud duarum legionū hyberna, res nouas moliens, fiduciam cepisse etiam ex depositorum summa ui debatur. Addidit & quartum stipendium militi, aureos ternos.

Nouellaret. Id est, nouas uineas cōfereret. Quod certe magnos sumptus, & singularem industriā diligentiaq; requirit, sed nouellæ uites diligēti colono nunquā non reddūt magno cū fœnore impētas. Diligētia eius & industria in iure dicēdo. Ca. VIII.

Ivs diligēter & industriè dixit. Plerunq; et in fo-
 ro pro tribunali extra ordinem ambitiosas centū
 uirorū sententias rescidit. Recuperatores, ne se sem-
 per persuasorijs assertionibus accommodarent, idem-
 tidem admonuit. Nummarios iudices cum suo quen-
 que consilio notauit. Autor & Trib. pleb. fuit edilē
 sordidum repetundarum accusandi, iudicesq; in eum
 à Senatu petendi. Magistratibus quoq; urbicis, pro-
 uinciarunq; præsidibus coërcendis, tantum curæ ad-
 hibuit, ut neq; modestiores unquam, neq; iustiores ex-
 titerint: è quibus plerosq; post illum reos omnium cri-
 minum uidimus. Suscepta morum correctione, licen-
 tiam theatralem promiscuè in equite spectandi inhi-
 buit. Scripta famosa, uulgoq; edita, quibus primores
 uiri, ac foeminae notabantur, aboleuit non sine auto-
 rum ignominia. Quæstorium uirum, quod gesticulan-
 di, saltandiq; studio teneretur, mouit Senatu. Probros
 sis foeminis lecticæ usum ademit, iusq; capiendi lega-
 ta, hæreditatesq; Equitem Ro. ob reductam in ma-
 trimonium uxorem, cui demissæ adulterij crimen in-
 tenderat, erasit iudicum albo. Quosdam ex utroque
 ordine lege Scatinia condemnauit. Incesta Vestalium
 uirginum, à patre suo quoq; & fratre neglecta, ua-
 riè ac seuerè coërcuit: priora capitali supplicio, po-
 steriora more ueteri. Nam cum Ocellatis sororibus,
 item Varonillæ liberum mortis permisisset arbitriū.

corruptoresq; earum relegasset, mox Corneliã uirginem maximam, absolutam olim, dehinc lōgo interuallo repetitam atq; cōuictam, de sodi imperauit. Stupratoresq; uirgis in comitio ad necem cædi, excepto pretorio uiro, cui dubia etiamnum causa, & incertis questionibus, atq; tormentis de semet professo, exilium indulsit: ac ne qua religio deũ impunè contaminaretur, monumentum, quod libertus eius è lapidibus templo Capitolini Iouis destinatis filio construxerat, diruit per milites, ossaq; & reliquias, quæ incrant, mari mersit.

Clementia eius, & largitas in initio principatus. CAP. IX.

INter initia usque adeo ab omni cæde abhorrebat ut absente adhuc patre, recordatus Vergilij uersum:

Impia quàm cæsis gens est epulata iuuenis,
edicere destinauerit, ne boues immolarentur. Cupiditatis quoq; atq; auaritiæ uix suspicionem ullam, aut priuatus unquam, aut princeps aliquandiu dedit, imò è diuerso magnæ sepe non abstinentiæ modò, sed etiam liberalitatis experimenta. Omnes circa se largissimè profecutus, nihil prius aut acrius monuit, q̄ ne quid sordide facerent. Relictas sibi hereditates ab ijs, quibus liberi erant, nõ recepit. Legatum etiam ex testamento Ruscij Cepionis, qui cauerat, ut quotannis

ingre-

ingredientibus curiam Senatoribus, certam summam uirum præstaret heres suus, irritum fecit. Reos, qui ante quinquennium proximum apud ærarium pepensissent, uniuersos discrimine liberauit, nec repeti, nisi intra annum, eaq; conditione permisit, ut accusatori, qui causam non teneret, exilium pœna esset. Scribas questorios negotiantes ex consuetudine, sed contra Clodiam legem, uenia in præteritum donauit. Successiua, quæ diuisis per ueteranos agris carptim superfuerunt, ueteribus possessoribus, ut usucapta concessit. Fiscales calumnias, magna calumniantium pœna repressit: ferebaturq; uox eius: Princeps qui delatores non castigat, irritat.

Teneret,
pro uince
ret.

Seuitia & crudelitas eius in plurimos. CA. X.

Sed neq; in clemētia, neq; in abstinentiæ tenore permansit, & tamen aliquanto celerius ad seuitiam desciiuit, q̄ ad cupiditatem. Discipulum Paridis Pantomini † puberem adhuc, etiam tum maxime ægrum, quod arte formaq; nō ab similibus magistro uidebatur, occidit. itē Hermogenem Tarsensem propter quasdam in historia figuras, librarijs etiam, qui eam descriperant, crucifixis. Patrem familiās, quod Thracem Mirmilloni parem muncerario imparem dixerat, detractum è spectaculis in arenam, canibus obiecit, cum hoc titulo: Impie locutus parmularius. Complures Senatores, in his aliquos consulares interemit.

† Al. paup.
ercin.

Molito-
res à molli-
endo. |

interemit: ex quibus Ciuicam Cerealem in ipso Asia
proconsulatu, Saluidienā Orficum, Aciliū Glabriōnē
exilio, quasi molitores nouarum rerū, eteros leuissī-
ma quēq; de causa: Aelium Lamiam, ob suspitiosos
quidem, uerū & ueteres et innoxios iocos: quōd post
abductam uxorem laudanti uocem suam, heu taceo,
dixerat: quodq; Tito hortanti se ad alterum matri-
monium responderat, *μὴ σὺ γὰμῖνον θέλεις*; Sal-
uium Coccianum, quōd Othonis imperatoris patrii
sui diem natalem celebrauerat: Metium Pomposia-
num, quōd habere imperatoriam gensim uulgò fere-
batur: et quōd depictum orbem terræ in membranas
concionesq; regum ac ducum ex Tito Lilio circum-
ferret: quodq; seruis nomina Magonis & Annibalis
indidisset. Salustium Lucillum Britannie legatum,
quōd lanceas noue formæ appellari Lucilleas passus
esset. Iunium Rusticum, quōd Peti Traseæ, & Eluidij
Prisci laudes edidisset, appellaretq; eos sanctissimos
uiros: cuius criminis occasione, philosophos omnes
urbe Italiaq; submouit. Occidit & Eluidium filium,
quōd quasi scenico exordio sub persona Paridis, &
Oenones diuortium suum cum uxore tractasset. Fla-
uium Sabinum alterum è patruelibus, quōd eum co-
mitiorum consularium die destinatiū, perperam præ-
co non Consulē, ad populum, sed imperatorē pro-
nūciaisset. Verum aliquanto post ciuiliū belli uictō-

riam seuior, plerofq; partis aduerſæ, dudum etiam la-
tentes conſcios, inueſtigato nouo quaſtionis genere
diſtorſit, immiſſo per obſcœna igne. Nonnullis et ma-
nus amputauit. Satisq; conſtat duos ſolos è notiori-
bus uenia donatos, Tribunum laticlauium, & centu-
rionem, qui ſe, quò facilius expertes culpæ oſtenderêt,
impudicos probauerant: & ob id neq; apud ducem,
nec apud milites ullius momenti eſſe potuiſſe.

Parmularius.) Parmula utens gladiator dicitur.
μὴ κῆρ, οὐ γὰρ μῆσαι δίδης.) Id eſt. num & tu nubere uiſ?

Item eiufdem ſeuitia & crudelitas. CAP. XI.

ERat autem nõ ſolum magna, ſed et callidæ in-
opinatæq; ſeuitiæ. Autorem ſummarum pridie
q̄ crucifigeret, in cubiculum uocauit, aſidere in tho-
ro iuxta coëgit, ſecurum hilaremq; dimiſit, partibus
etiã de coœna dignatus eſt. Aretinum clementem con-
ſularem uirum, è familiaribus emiſſarijs ſuis, capitis
condemnaturus, in eadem uel etiam in maiore gratia
habuit, quoad nouiſſime ſimul geſtanti cõſpecto de-
latore eius: Vis, inquit, hunc nequiſſimũ ſeruum cræ
audianus? Et quò contemptius abuteretur patientia
hominum, nunquam triſtiorẽ ſententiã ſine præ-
ſatione clementiæ pronũciauit, ut non aliud iam cer-
tius atrocis exitus ſignum eſſet, quàm principij leni-
tatis.

tas. Quosdam maiestatis reos in curiam induxerat: & cum prædixisset experturū se illa die, quā charus Senatui esset, facile perfecerat, ut etiam more maiorum puniendi condemnarentur; de inde atrocitate poenæ conterritus, ad leniendā inuidiam intercessit, his uerbis (neque enim ab re fuerit ipsa cognoscere) Permittite patres cōscripti à pietate uestra impetrari, quod scio me difficulter impetraturum, ut damnatis liberum mortis arbitrium indulgeatis. Nam & parcetis oculis uestris, & intelligent me omnes Senatui interfuisse.

Rapinæ & extorsiones eius. CAP. XII.

EXhaustus operum ac numerum impensis, stipendioq; quod adiecerat, tentauit quidem ad releuandos castrenses sumptus militum numerum diminuere. Sed cum obnoxium se barbaris per hoc animaduerteret, neq; secius eò in explicandis oneribus omnibus hæeret, nihil pensi habuit, quin prædaretur omni modo bona uiuorum, & mortuorum usquequaq; quolibet & accusatore, & crimine corripiebantur. Satis erat obijci qualecunq; factum, dictumq; aduersum maiestatem principis. Confiscabantur alienissima hereditates, uel existente uno qui diceret au disse se ex defuncto, cum uiueret, heredem sibi Cæsarem esse. Præter cæteros iudaicus fiscus acerbissime actus est: ad quem deferebantur, qui uelut profes-

si, ut =

si Iudaicam intra urbem uiuerent uitam, uel dissimulata origine imposta genti tributa non pependissent. Interfuisse me adulescentulum memini, cum à procuratore, frequentissimoq; consilio inspiceretur nonagenarius senex an circumsectus esset. Ab iuuentu minimè civilis, animi confidens etiam, & tum uerbis, tum rebus immodicus. Cenidi patris concubinae ex Histria reuersae, osculumq; ut assueuerat, offerenti, manum praebuit. Generum fratris indignè ferens, albatos & ipsum ministros habere, proclamauit: οὐκ ἔστι δὲ οὐδὲ πολλοὶ οὐκ ἔστιν.

Circumsectus.) Hoc est an esset circumcisus, & per hoc Iudaeus, ut extorqueret ab eo pecuniã: facit autem hoc ad rei indignitatẽ, nonagenarium senẽ detegere, & pudenda eius inspicere, idq; in frequentissimo conuentu, propter spem lucri.
οὐκ ἔστι γὰρ οὐδὲ πολλοὶ) Hoc est, non est bona multitudo imperantium.

Elatio eius, & uana gloria. CAP. XIII.

Pincipatum uerò adeptus, neq; in senatu iactata re dubitauit, & patri se, & fratri imperium dedisse, illos sibi redidisse. Neq; in reducenda post diuortium uxore edicere, uocatam eam in puluinar suum: acclamari etiam in amphitheatro epulari die libenter audiit, domino & dominae feliciter. Sed & Capitolino certamine cunctos ingenti consensu precantes, ut Palsurium Suram restitueret, pulsum oculum Senatu, ac tunc de oratoribus coronatum, nullo

reſponſo dignatus tacere tantūmodo iuſit uoce præ
conis. Pari arrogantia, cū procuratorū ſuorum no-
mine formalem dictaret epistolam, ſic cæpit: Domi-
nus et Deus noſter ſic fieri iubet; unde inſtitutū pōſi-
tū hac, ut ne ſcripto quidem ac ſermoue cuiuſquam ap-
pellaretur aliter. Statuas ſibi in Capitolio nō niſi au-
reas & argentæas poni permiſit, ac ponderis certi.
Ianos, arcuſq; cū quadrigis & inſignibus triumpho-
rum per regiones urbis, tantos aut tot extruxit, ut
cuidam Græcè inſcriptum arcui ſit, Arcam et Calui-
tium. Conſulatus XV II. cepit, quot ante eum nemo.
Ex quibus ſeptem medios continuauit; omnes autem
penè titulo tenuis geſſit, nec quenquā ultra Cal. Maij.
plures ad Idus uſq; Ianuarias. Poſt autem duos trium-
phos, Germanici cognomine aſſumpto, Septembrem
menſem & Octobrem ex appellationibus ſuis, Gera-
manicum, Domitianumq; tranſnominauit: quòd alte-
ro ſuſcepiffet imperium, altero natus eſſet.

Coniuratio contra eum facta, & ſuſpicio mora-
tis, quam habebat. CAP. XIII.

PER hæc terribilis cunctis & inuiſus, tandē op-
preſſus eſt amicorum libertorumq; intimorum
conſpiratione, ſimul & uxoris. Annū dicm̄q; ultimū
uitæ iam pridem ſuſpectum habebat, horam etiā, nec
non & genus mortis. Adoleſcentulo Chaldæi cuncta
prædixerant. Pater quoque ſuper cœnam quandam
fungis

fungis abstinentem palam irriferat, ut ignarium sortis suæ, quòd non ferrum potius timeret. Quare pauidus semper atque anxius, minimis etiam suspitionibus præter modum commouebatur, ut edicti de excis dendis uincis propositi, gratiam facere non alia magis re compulsus credatur, quàm quòd sparsi libelli cum his uersibus erant:

Κῦρ μὲ φάγης ἐν ἰσθμοῦ ὄμων ἴτι καρποφοροῦσῶ
Ὅσον ἰπποκρίτου καὶ ὄρουρ ἡμετέρι φ.

Eadem formidine oblatum à Senatu nouum & exco-
gitatum honorem, quanquam omnium talium appetentissimus, recusauit: quo decretum erat, ut quoties gereret consulatum, equites Ro. quibus sors obtigisset, trabeati & cum hastis militaribus præcederent eum inter lictores apparitoresq;. Tempore quoq; suspecti periculi appropinquante, sollicitior in dies porticum, in quibus spatium consueuerat, parietes Phègite lapide distinxit: è cuius splendore per rimas quicquid à tergo fieret, prouideret. Et nec nisi secreto, atq; solus plerasq; custodias, receptis quidè in manu catenis audiebat, utq; domesticis persuaderet, ne bono quidem exemplo audèdam esse patroni necem, Epaphroditum à libellis, capitali pœna condemnauit, quòd post destitutionem Nero in adipiscèda morte manu eius adiutus existimabatur.

Κῦρ μὲ φάγης.) Hoc est, Etiàsi me ad radices usq; co-
Hh mede-

mederis, tantum tamen fructicabo, quantum debet infundi Cafari facrificanti.

Trabeati. Id est, Trabea uestis induti, quæ erat ex purpura paliaq; quadam eleganti accessione.

Phengite lapide.) Lapis est candore & splendore eximius: dicitur enim Græcè φηγγίτης lux.

Patruelis per eum occisus, & prodigia mortis eius. CAP. XV.

DEniq; Flauium Clementem patruelem suū con-
temptissimæ inertie, cuius filios etiamnū par-
uos successores palā destinauerat, & obolito prio-
re nomine, alterum Vespasianū appellari iusserat, al-
terum Domitianum, repente ex tenuissima suspitione
tantum non ipso eius consulatu interemit, quo maxi-
mè factò maturauit sibi exitum. Continuis octo men-
sibus tot fulgura facta nuntiataq; sunt, ut exclama-
uerit, Feriat iam quem uolet. Tactum de coelo Capito-
lium, templumq; Flauie gentis. Item domus Palati-
na, & cubiculum ipsius, atq; etiam è basi statuæ triū-
phalis titulus excussus ui procellæ in monumentū pro-
ximum decidit. Arbor, quæ priuato adhuc Vespasia-
no cuersa surrexerat, tunc rursus repente corruit.
Prænestina Fortuna toto imperij spatio annum nouū
cōmendanti, letā eandemq; semper sortem dare assue-
ta, extremo tristissimam reddidit, nec sine sanguinis
mentionē. Mineruā, quā superstitiose colebat, somnia
uit excedere sacrario, negantemq; ultrā se tueri eum
posse, quod exarmata esset à Ioue. Nulla tamen rea
perimā

Tantum
non, pro
propemo-
dum.

perinde commotus est, quàm responso, casuq; Ascle-
 riarionis mathematici. Hunc delatum, nec inficentem
 iactasse se, quæ prouidisset ex arte, sciscitatus est,
 quis ipsum maneret exitus, et affirmantem fore, ut
 breui laceraretur à canibus, interfici quidem sine mo-
 ra, sed ad coarguendam temeritatem artis, sepeliri
 quoque accuratissimè imperauit. Quod cum fieret, e-
 uenit, ut repentina tempestate deiecto funere, se-
 miustum cadauer discerperent canes, idq; ei cœnanti
 à Mimo Latino, qui præteriens fortè animaduerte-
 rat, inter ceteras diei fabulas refertur.

Signa mortis eius.

CAP. XVI.

PRidie q̄ periret, cū oblatos tuberes seruari ius-
 sisset in crastinū, adiecit, Si modò uti licuerit.
 Et conuersus ad proximos, affirmauit fore, ut sequenti
 die, Luna se in Aquario cruantaret, factumq; aliquod
 existeret, de quo loquerentur homines per terrarum
 orbem. At circa mediam noctem ita est exterritus, ut
 ex strato profiliret; dehinc manè aruspicem ex Ger-
 mania missum, qui consultus de fulgure mutationem
 rerum prædixerat, audiit condemnauitq;: ac dū exul-
 ceratam in fronte uerrucam uehementius scalpit, pro-
 fluente sanguine, Vtinam, inquit, hætenus. Tunc ho-
 ras requirenti, pro quinta, quam metuebat, sexta ex
 industria nuntiata est. His uelut transactò iā pericu-

le letum festinantemq; ad corporis curā, Parthenius cubiculo præpositus conuertit, nuntians esse, qui magnum nescio quid afferret, nec differendum. Itaq; summo motu omnibus, in cubiculum se recepit, atque ibi occisus est.

De insidijs & cæde eiusdem. CAP. XVII.

DE insidiarum cædisq; genere, hæc ferè diuulgata sunt: Cunctantibus conspiratis, quando & quomodo, id est, lauant emne an cœnantem aggredierentur, Stephanus Domicillæ procurator, & tunc interceptarum pncuniarum reus, cõsilium operamq; obtulit. Ac sinistro brachio uelut ægro, lanis fascijsq; per aliquot dies ad auertendā suspitionem obuoluto, ad ipsam horam, dolum interiecit: professusq; conspirationis indicium & ob hoc admissus, legenti traditum à se libellum, & attonito suffodit inguina. Saucium ac repugnantem adorti Clodianus Cornicularius, & Maximus Parthenij libertus, & Saturius decurio cubiculariorum, & quidam è gladiatorio ludo, uulneribus septem contrucidauerunt. Puer, qui curæ larium cubiculi ex consuetudine assistens interfuit cædi, hoc amplius narrabat, se iussu à Domitia no ad primum statim uulnus pugionem puluino subditum porrigere, ac ministros uocare, neque ad caput quicquam excepto capulo, & præterea omnia clausa reperisse, atq; illum interim correpto, deductoq; ad

terram

terram Stephano, collecta: um diu, modò ferrum ex-
torquere, modò quanquam laniatis digitis, oculos ef-
fodere conatum. Occisus est XIII. Calend. Octo-
bris, anno etatis XLV. imperij XV. Cadauer eius
populari sandapila per uestillones exportatū, Phyl-
lis nutrix in suburbano suo Latina uia funeravit: ^{Funerare.}
sed reliquias templo Flauie gentis clam intulit, cine ^{p sepe i. re.}
ribusq; Iulie filie Titi, quam & ipsa educauerat, cõ-
miscuit.

Statura & pulchritudo eius. CAP. XVIII.

Statura fuit procera, uultu modesto, roborisq;
pleno gradibus oculis, uerū acie hebetiore: præ-
tereà pulcher ac decens, maximè in iuuenta, & qui-
dem toto corpore, exceptis pedibus: quorum digitos
restrictiores habebat, postea caluitio quoq; defor-
mis & obesitate uentris, & crurum gracilitate: que
tam eni ualetudine longa remacuerant. Commen-
dari se uere cundia oris adeò sentiebat, ut apud Sena-
tum sic quondam iactauerit, vsque adhuc certè ani- ^{Vfque ad-}
mum meum probastis, & uultum. Caluitio ita offen- ^{huc p huc}
debatur, ut in contumeliam suam traheret, si cui alij
ioco, uel iurgio obiectaretur: quamuis libello, què de
cura capillorum ad amicum edidit, etiam illum simul,
seq; cõsolans inseruerit: οὐχ ὀφθαλμοῖς, κἀ γὰρ καλὸς τὸ
μέγας τε. Eadem remanēt mecum capillorum fata,
& forti animo sero comam in adolescentia senescen-

tem. Scias nec gratius quicquam decore, nec breuius.
oix opas.) Non uides, quod & ego pulcher magnisquæ.

Peritia eius in sagittando, & laborum impatiens
 tia. CAP. XIX.

Laboris impatiens, per urbem pedibus non temere ambulauit. in expeditione & agmine, equo rarius, lectica assidue uectus est. Armorum nullo, sagittarum uel præcipuo studio tenebatur. Cætenas uarij generis feras sæpè in Albano secessu conficientem spectauere pleriq; atq; etiam ex industria ita quaridam capita figentem, ut duobus ictibus quasi cornua effingeret. Nonnunquam in pueri procul stantis, præbentisq; pro scopulo dispansam dextræ manus palmam, sagittas tanta arte direxit, ut omnes per interualla digitorum innocuè euaderent.

4 al. effice
 ret.

Facundia eius, & studium. CAP. XX.

Liberalia studia in initio imperij neglexit, quamquam bibliothecas incendio absumptas impensione reparare curasset, exemplaribus undiq; petitis, missisq; Alexandriam, qui describerent; emendarentq;. Nunquam tamè aut historia, carminibusue cognoscendis operam ullam, aut stylo uel necessario dedit: præter commentarios, & acta Tiberij Cesaris nihil lectitabat: epistolas, orationesq; et edicta alieno formabat ingenio, sermonis tamè nec inelegantis.

Dicto

Dictorum interdum etiam notabilium, Vellem, in-
 quit, tam formosus esse, quam Metius sibi videtur: & in bonam
 cuiusdam caput uarietate capilli subrutulum & inca-
 partem.

Vsus aleæ, & conuiuia, & alia gesta per eum.

CAP. XXI.

Conditionem principum miserrimā aiebat: qui
 bus de coniuratione comperta nō crederetur,
 nisi occisis. Quoties otium esset, alea se oblectabat,
 etiam profestis diebus, matutinisq; horis, ac lauabat
 de die, prandebatq; ad satietatem, ut non temere su-
 per cenam præter Martianum malum, & modicam
 in ampulla potiunculam sumeret. Conuiuabatur fre-
 quenter ac largè, sed penè raptim, certè nō ultra so-
 lis occasu, nec ut postea comessaretur. Nam ad horā
 somni nihil aliud, quàm secretò solus deambulabat.

Libido & luxuria eiusdem. CAP. XXII.

Libidinis nimie, assiduitatē concubitus uelut ex-
 recitationis genus clinopalen uocabat. Erāt-
 que fama quasi concubinas ipse diuelleret, nataretq;
 inter uulgatissimas meretrices. Fratris filiam ad-
 huc uirginem oblatam in matrimonium sibi, cū de-
 uictus Domitie nuptijs pertinacissimè recusasset,
 nō multò post alij collocatam ultrò corrupit: & qui-
 dem uiuo etiam tum Tito; mox patre ac uiro orba-
 tam, ardentissimè palamq; dilexit, ut etiā causa mor-

488 C. SVETONII TRANQ.
tis extiterit coacta conceptum à se abigere.

Mæstitia militum & letitia Senatus in morte
eius. CAP. XXIII

Occisum eum, populus indifferenter, miles gra-
uissimè tulit, statimq; eum diuum appellare co-
natus: paratus & ulcisci, nisi duces defuissent: quod
quidem paulò post fecit, ex postulatis ad poenam per-
tinacissimè cædis autoribus. Contrà, Senatus adeò le-
tatus est, ut repleta certatim curia non temperaret,
quin mortuum contumeliosissimo, atq; acerbissimo ac-
clamationum genere laceraret: scalas etiam inferri,
clypeosq; & imagines eius coram detrahi, & ibidè
solo affligi iuberet: nouissimè eradēdos ubiq; titulos,
abolendamq; omnem memoriam decerneret. Ante
paucos quàm occideretur menses, cornix in Capito-
lio elocuta est, ἔσα πάντα καλῶς. Nec defuit qui
ostentum sic interpretaretur:

Nuper Tarpeio quæ sedit culmine cornix,

Est bene, non potuit dicere, dixit, erit.

Ipsam etiam Domitianum ferunt somniasse gibbam
sibi pone ceruicem auream enatam, pro certoq; ha-
buisse beatiorem post se, lætioresq; portēdi reip.
statum. Sicut sanè breui euenit abstinentia & modè-
ratione insequentium principum.

ἔσα πάντα καλῶς. Id est, Erunt omnia bene.

FINIS.

D.MA-

* al latio-
rem.